

Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaaleissa

K 16/2010 vp

**Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus
eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta
vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaaleissa**

ISSN 1798-6257 (nid.)
ISSN 1798-6265 (PDF)
Edita Prima Oy
Helsinki 2010

Eduskunnalle

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaaleissa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (273/2009) säädetyn vaalirahoituksen ja vaalikampanjan kulujen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista laissa säädetyllä tavalla.

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 10 § 3 momentin nojalla eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen saamistaan vaalirahoitusilmoituksista ja toiminnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa.

Helsingissä 14. kesäkuuta 2010

Pääjohtaja Tuomas Pöysti

Ylijohtaja Marjatta Kimmonen

Pääasiallinen sisältö

Kaikki vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaalien ilmoitusvelvolliset eli valtuutetuiksi ja varavaltuutetuiksi valitut ovat jättäneet ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa säädetyn vaalirahoitusilmoituksen. Ilmoitusvelvollisia oli yhteensä 121 henkilöä.

Vaalirahoituslain mukaiseen määräaikaan mennessä ilmoitusta ei ollut jättänyt 22 ilmoitusvelvollista. Tarkastusvirasto kehotti ilmoitusvelvollisia, jotka ilmoitustaan eivät olleet jättäneet, laatimaan ja toimittamaan vaalirahoitusilmoituksensa tarkastusvirastolle. Ensimmäinen kehoitus toimitettiin 5.1.2010 seitsemälletoista ilmoitusvelvolliselle ja toinen kehoitus saantitodistuksella 26.1.2010 neljälle ilmoitusvelvolliselle.

Yhden ilmoitusvelvollisen osalta käynnistettiin uhkasakkoprosessi, joka kuitenkin raukesi, koska ilmoitusvelvollinen jätti vaalirahoitusilmoituksensa.

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkastusten yhteydessä tarkastusvirasto kehotti 43 ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset liittyivät pääsääntöisesti puutteisiin kulujen tai rahoituksen erittelytiedoissa.

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkistusten yhteydessä kehoitettujen ja tehtyjen täydennysten jälkeen Valtiontalouden tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

Sisällys

1	Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa Loviisan kunnallisvaaleissa 2009 sovellettava lainsäädäntö	9
1.1	Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) yleinen sisältö	9
1.2	Ilmoitusvelvolliset Loviisan kunnallisvaaleissa 2009	10
1.3	Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot	11
1.4	Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut	12
2	Vaalirahoitusvalvonta Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä	13
2.1	Valvonnan kohde	13
2.2	Tarkastusviraston toimenpiteet Loviisan kunnallisvaaleissa	14
2.3	Loviisan kunnallisvaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit	16
2.4	Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset	17
3	Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa	18
3.1	Ennakoilmoitukset	18
3.2	Vaalirahoitusilmoitukset	19
3.3	Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen	20
3.4	Kantelut vaalirahoitusilmoituksista	21
3.5	Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista	22
4	Johtopäätökset	23

1 Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa Loviisan kunnallisvaaleissa 2009 sovellettava lainsäädäntö

1.1 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) yleinen sisältö

Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (vaalirahoituslaki) tuli voimaan 1.5.2009 ja sitä sovellettiin ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan vuoden 2009 uusituissa kunnallisvaaleissa Karkkilassa, Kauniaisissa ja Vihdissä. Ilmoitettavien tietojen laajuus ja sisältö ei ole muuttunut olennaisesti aikaisempaan lainsäädäntöön verrattuna.

Lain tavoitteena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista.

Vaalirahoituslailla säädellään poliittisen toiminnan rahoitusta. Lain perustelujen mukaan säätelyn keskeinen tavoite on ehkäistä korruptiota ja taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Tällä tavalla edistetään kansanvaltaa ja sitä kohtaan tunnettua luottamusta. Ilmoitusvelvollisuus lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Ilmoitusvelvollisuuden odotetaan myös rajoittavan ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua.

Kun ilmoitusvelvollisuudesta on säädetty lailla, sen rikkominen on ehdokkaille riski. Vaalirahoituslakia valmisteltaessa on haettu tasapainoa riittävän säätelyn ja säätelyn

aiheuttamien kustannusten ja erilaisten haittojen välillä. Valvonnassa luotetaan äänestäjien kykyyn arvioida oikein ehdokkaita, kunhan äänestäjät saavat riittävästi tietoa ehdokkaiden sidonnaisuuksista ja esimerkiksi sitoutumisista vaalikampanjassaan kampanjakattoihin. Vaalirahoituksen ei ole haluttu vievän liikaa huomiota vaalien asiakysymyksiltä, vaikeuttavan ehdokkaiden saamista mukaan vaaleihin tai vaikeuttavan tarpeettomasti varainhankintaa. Vaalirahoituslakiin ei ole sisällytetty sellaisia raportointivelvollisuuksia, joista voisi tosiasiallisesti muodostua este ehdokkuudelle.

Vaalirahoituslain tavoitteena oli selkeyttää vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuuden sisältöä. Poliittisen toiminnan luonne huomioon ottaen laissa ei ole ollut mahdollista ennakoita kaikkia soveltamistoiminnassa vastaan tulevia tilanteita. Lailla tavoitellaan ilmoitusjärjestelmää, joka on riittävän kattava ja samalla noudatettavissa ilman kohtuutonta vaivaa ehdokkaalle. Ehdokkaan oikeusturvan ja ilmoitusten vertailukelpoisuuden turvaamiseksi laissa on pyritty mahdollisimman selkeään ilmoitusjärjestelmään.

1.2 Ilmoitusvelvolliset Loviisan kunnallisvaaleissa 2009

Ilmoitusvelvollinen vaalirahoituksestaan oli Loviisan kunnanvaltuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu.

Ilmoitusvelvollisia vaalirahoituksestaan oli yhteensä 121 henkilöä.

1.3 Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot

Loviisan kunnallisvaaleissa vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavista vähimmäistiedoista sovellettiin vaalirahoituslain 6 §:ää.

Vaalirahoituksella tarkoitetaan rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan. Vaalipäivä oli Loviisan kunnallisvaaleissa 25.10.2009.

Ehdokkaan tuli ilmoittaa vaalikampanjansa rahoitus eriteltynä ensin ehdokkaan omiin varoihin ja ehdokkaan ottamiin lainoihin sekä toiseksi ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä tai muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen. Ulkopuolinen tuki tuli edelleen ryhmitellä ehdokkaan itsensä ja hänen tukiryhmänsä seuraavilta tahoilta saamaan tukeen:

- yksityishenkilöt
- yritykset
- puolueen rekisteröidyt yhdistykset
- muut tahot.

Tukena tuli ilmoittaa rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus. Tavanomainen talokootyö ja tavanomaiset ilmaisupalvelut eivät olleet laissa tarkoitettua tukea. Tuki tuli myös ilmoittaa, mikäli se on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita.

Ehdokkaan tuli ilmoittaa vaalikampanjansa kulut yhteensä. Vaalikampanjan kuluina pidetään kaikkia sellaisia kampanja-aikana syntyneitä kuluja, joiden toiminnallisena tarkoituksena on edistää ehdokkaan valintaa vaaleissa ja joihin ehdokas voi itse vaikuttaa.

Kampanjakulut tuli eritellä vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankintaan, mainonnan suunnitteluun ja vaalitulaisuuksiin käytettyihin kuluihin sekä muihin kuluihin.

Ilmoitusvelvollisen oli ilmoitettava erikseen kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tuen arvo oli yli 800 euroa. Useat samalta tukijalta saadut suoritukset ehdokkaan vaalikampanjan kuluihin tuli laskea yhteen ja ilmoittaa yhtenä tukena.

1.4 Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut

Ilmoitusvelvollinen

Loviisan kunnallisvaaleissa valtuutetuksi ja varavaltuutetuksi valitun tuli tehdä vaalirahoituslain tarkoittama vaalirahoitusilmoitus vaalikampanjansa kuluista ja vaalikampanjansa rahoituksesta. Ilmoitus tuli laatia ja toimittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta eli 28.12.2009 mennessä.

Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa ilmoituksensa sisällöstä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tarkastusviraston velvollisuutena on järjestää valvontajärjestelmä mahdollisimman ohjaavaksi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkistaa, että kaikki ilmoitusvelvolliset ovat tehneet vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus, mikäli ilmoitus havaitaan virheelliseksi tai puutteelliseksi, kehottaa ilmoitusvelvollista laatimaan uusi ilmoitus, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai selventämään ilmoituksen oikeellisuutta tai riittävyyttä. Kehotus voidaan antaa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa valvontaa ei voitaisi muutoin saattaa loppuun.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus asettaa uhkasakko, mikäli ilmoitusvelvollinen ei lainkaan tee laissa

määriteltyä ilmoitusta tai mikäli ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi. Sakon uhka koskee ainoastaan ilmoituksen laiminlyöntiä kokonaan tai sellaista virheellisyyttä tai puutteellisuutta, joka on ilmeinen ja koskee ilmoitusta sen olennaisilta kohdilta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisee saamansa ilmoitukset viipymättä ja ylläpitää vaalirahoituksen ilmoitusrekisteriä, johon tallennetaan saadut ilmoitukset. Julkaisu-järjestelmän kautta kaikilla on mahdollisuus tarkastella ilmoituksissa olevia tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Valtiontalouden tarkastusviraston laatii eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen saamista ilmoituksista ja toimistaan ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa kahdeksan kuukauden kuluessa vaalien tulosten vahvistamisesta. Eduskunnalle annettavaan kertomukseen päättyy tarkastusviraston valvontatehtävä kertomuksen kohteena olevista vaaleista.

Oikeusministeriö

Vaalirahoituslain nojalla oikeusministeriö toimittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle tiedot ehdokasrekisteristä sekä vaalien tulosten vahvistuttua tiedot ilmoitusvelvollisista. Tätä tarkoitusta varten oikeusministeriö perustaa ja ylläpitää valtakunnallista ehdokasrekisteriä.

Oikeusministeriö toimii valtioneuvostossa ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 Vaalirahoitusvalvonta Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä

2.1 Valvonnan kohde

Vaalirahoituslaissa Valtiontalouden tarkastusvirastolle määritellyn valvontatehtävän kohteena on noudattaa vaalirahoituslaissa tarkoitettua ja siinä tarkemmin määritellyä ilmoitusvelvollisuutta. Vaalirahoituslain mukaan tarkastusviraston valvonta käsittää käytännössä vaalirahoituslain 5–8 §:ien muodostaman kokonaisuuden. Valvontatehtävä painottuu ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin. Tarkastusvirasto huolehtii osaltaan siitä, että kaikki laissa ilmoitusvelvollisiksi vaalirahoituksestaan säädettyt tekevät laissa säädetyn ilmoituksen. Esimerkiksi lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tukikatot eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan poliittisen vastuun piiriin. Todettakoon kuitenkin, että tukikattoja ylittäviä vaalikampanjoita ei vaalirahoitusilmoitusten perusteella käyty vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaaleissa.

Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä. Ilmoituksen sisällön virheellisyydestä ei ole vaalirahoituslaissa asetettu sanktioita. Uhkasakko voidaan asettaa vain sellaisessa tapauksessa, jossa tarkastusvirasto valvontansa perusteella katsoo, että ilmoitusvelvollisuus ei ole täyttynyt.

Tarkastusvirastolla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta saada muuta tietoa vaalirahoitusvalvontaa varten kuin mitä vaalirahoituslaissa mainitaan. Ehdokkaan vaalirahoitus eri muodoissaan ja sillä katetut menot eivät kuulu siihen tarkastusviraston toimialaan, josta säädetään valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) tai laissa valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995).

2.2 Tarkastusviraston toimenpiteet Loviisan kunnallisvaaleissa

Vaalirahoituslain perusteella ehdokkailla oli mahdollisuus jättää ennakoilmoitus vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista ennen vaalipäivää sen jälkeen kun ehdokaslistojen yhdistelmä oli laadittu.

Loviisan kunnallisvaalien ehdokkailla oli mahdollisuus jättää vaalirahoituslain tarkoitama ennakoilmoitus vaalirahoituksestaan ennen vaalipäivää. Tarkastusvirasto toimitti ennakoilmoitusta koskevan ohjeen Loviisan keskusvaalilautakunnalle 17.9.2009.

Ennakoilmoitusmahdollisuutta ei käyttänyt yksikään ehdokas.

Vaalien tulosten vahvistamisen jälkeen ilmoitusvelvollisilla oli mahdollisuus jättää vaalirahoitusilmoituksensa tarkastusviraston ylläpitämän sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta.

Valtiontalouden tarkastusviraston laatima ohjeistus vaalirahoitusilmoituksen tekemiseksi toimitettiin henkilökohtaisesti kaikille ilmoitusvelvollisille. Ohjeistuksen tavoitteena oli etukäteen varmistaa, että laadittavat ja tarkastusvirastolle toimitettavat ilmoitukset on laadittu vaalirahoituslain mukaisesti.

Sähköinen ilmoitusjärjestelmä toimii samalla julkaisujärjestelmänä. Ilmoitusvelvollisen tunnistauduttua ja täytettyä vaalirahoitusilmoituksensa hän voi omatoimisesti saattaa ilmoituksensa julkaistuksi vaalirahoitusvalvonnan verkkosivuilla niin, että ilmoitusten ulkoasu on yhtenäinen. Paperimuodossa saapuneet ilmoitukset tallennetaan viipymättä tietojärjestelmään tarkastusvirastossa. Tällä tavoin kaikki ehdokkaiden itse tietojärjestelmään tekemät tai tarkastusvirastossa tallennetut vaalirahoitusilmoitukset sekä vapaaehtoiset ennakoilmoitukset

tulevat välittömästi julkisiksi ilmoitusrekisterissä, joka sijaitsee verkkosivulla www.vaalirahoitusvalvonta.fi.

Tarkastusviraston tulee pitää tiedot saatavilla yleisen tietoverkon kautta. Tiedot tulee pitää saatavilla yleisessä tietoverkossa vuoden asianomaista vaalikautta pidemmän ajanjakson ajan. Muiden kuin ilmoitusvelvollisten laatimat ennakoilmoitukset poistetaan julkaisusta 30 päivän kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta.

Tarkastusvirasto oli järjestänyt neuvontapalvelun, josta vaalirahoitusilmoitusten laatimiseen ja tulkintatilanteisiin oli mahdollista saada neuvontaa.

Tarvittaessa tarkastusvirasto voi kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta tai riittävyyttä. Kehotusta voidaan käyttää tilanteissa, joissa valvontaa ei muutoin voitaisi saattaa loppuun.

Mikäli ilmoitusvelvollinen ei kehotuksista huolimatta toimita tarvittavia tietoja, on tarkastusvirastolla mahdollisuus asettaa uhkasakko. Uhkasakon asettamisen edellytyksenä on ilmoituksen laiminlyönti kokonaan tai sellainen ilmoituksen virheellisyys tai puutteellisuus, joka on ilmeinen ja koskee ilmoitusta sen olennaisilta kohdilta. Uhkasakko ei ole luonteeltaan rangaistusseuraamus ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä, eikä sitä voida käyttää rangaistusseuraamuksena virheellisistä tai puutteellisista ilmoituksista. Uhkasakko asetetaan päävelvoitteen eli tässä tapauksessa ilmoitusvelvollisen ilmoituksen toimittamisen toteuttamiseksi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on vah-

vistanut 4.5.2009 ohjeen ehdokkaan vaalirahoitusta koskevien kanteluiden tekemisestä. Tarkastusvirastolle on mahdollista tehdä kantelu siitä, että ilmoitusvelvollisen tarkastusvirastolle antama ilmoitus vaalirahoituksesta on olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheellinen tai puutteellinen. Jotta kanteluasia voitaisiin ottaa huomioon valmisteltaessa tarkastusviraston kertomusta eduskunnalle vaalirahoituksesta ja sen valvonnasta, on kantelu käytännössä tehtävä viimeistään

kuuden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta.

Todettakoon, että tarkastusvirastolle tarvittaessa toimitettavat kampanjatilit ja muut selvitykset ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella salassa pidettäviä. Tarvittaessa selvityspyyntöjen perusteella kehoitetaan ilmoitusvelvollista täydentämään ilmoitustaan. Ilmoitusten täydennykset ovat taas kaikilta osiltaan julkisia.

2.3 Loviisan kunnallisvaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit

Valtiontalouden tarkastusviraston valvonta-toimiin kuuluivat annetun ilmoituksen tietojen vertailu vaalirahoituslaissa säädettyihin tietoihin. Valvonnan pääpaino oli ilmoitusvelvollisuuden ja ilmoituksen muodollisessa oikeellisuudessa. Samoin varmistettiin, että ilmoitusvelvolliset ottivat ilmoituksissaan kantaa kaikkiin vaalirahoituslaissa ja laissa ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta mainittuihin olennaisimpiin kohtiin. Ilmoitusvelvollisuuden valvonta painottui siten lähinnä ilmoitusten muodolliseen oikeellisuuteen.

Tarkastusvirasto varmisti Loviisan kunnallisvaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa seuraavat asiat:

- 1 Kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät vaalirahoitusilmoituksen.
- 2 Vaalirahoitusilmoitus on annettu vaalirahoituslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetussa määräajassa. Ilmoitus on annettava tarkastusvirastolle kahden kuukauden kuluessa vaalituloksen vahvistamisesta.
- 3 Vaalirahoitusilmoitus on laissa tarkoitettun henkilön antama. Sähköisen palvelun kautta vastaanotetut ilmoitukset oli mahdollista toimittaa ainoastaan sähköisen tunnistautumisen kautta. Paperimuodossa saapuneista ilmoituksista järjestelmään on kirjattu ainoastaan ilmoitusvelvollisen allekirjoittamat ilmoitukset. Kun ilmoitus on tallennettu järjestelmään, henkilöä pidetään tunnistettuna ja ilmoitusta oikean henkilön antamana.

Lisäksi tarkastusvirasto varmisti seuraavat ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät muodolliset vaatimukset:

- 1 Ilmoitus sisälsi ehdokkaan täydellisen nimen, arvon, ammatin tai toimen, hänet asettaneen puolueen nimen tai maininnan siitä, että ehdokas on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas.
- 2 Vaalikampanjan kulut yhteensä on ilmoitettu. Vaalikampanjan kulut on eritelty vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimiseen, mainonnan suunnitteluun, vaalitulaisuusien järjestämiseen sekä muihin kuluihin.
- 3 Vaalirahoitus yhteensä on ilmoitettu, ja se on eritelty ehdokkaan omiin varoihin sekä kaikkeen ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaisesti ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saatuun tukeen.
- 4 Ilmoitusvelvolliselta edellytettiin kannanotto siitä, sisälsikö vaalirahoitus yksittäisiä yli 800 euron tukia. Mikäli ilmoitusvelvollinen oli saanut yli 800 euron tukisuorituksia, tuen antaja tuli yksilöidä.
- 5 Vaalirahoitus kattoi vaalikampanjan kulut.
- 6 Ilmoitukset eivät sisältäneet olennaisia lausentavirheitä tai muita teknisiä virheitä.

2.4 Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset

Vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaaleissa tarkastusvirasto saattoi pyytää harkintansa mukaan osana valvontatehtävän toteuttamista ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyden tarkistamisessa. Velvollisuus tietojen toimittamiseen koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista. Tarkastusvirastolla ei ole jatkossakaan oikeutta pyytää ilmoituksen oikeellisuuden tarkistamiseksi selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin ollen tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamiseksi niin sanottuja vertailutietoja. Tämä on valvonnan ja sen tulosten tulkinnan kannalta olennainen rajoitus.

Ilmoitusvelvollisilla ei ole kirjanpitovelvollisuutta vaalikampanjansa kuluista ja rahoituksesta. Tarkastusvirastolla ei ole tarkastusoikeutta tai muutoinkaan mahdollisuuksia perehtyä ilmoitusvelvollisen järjestämään omien kampanjakulujensa ja rahoituksen järjestämisen sisäiseen valvontaan eikä menettelyihin, jotka liittyvät ilmoitusvelvollisen toimintaan ja rahoituksen hallinnoinnin järjestelyihin. Nämä ovat asioita, joihin tarkastusvirastolla ei ole tarkastusoikeutta.

Ilmoitusvelvollisuuden olennaisten sisällöllisten virheiden tunnistaminen on vaalirahoitusvalvonnan keskeisin haaste.

Virheiden ja poikkeamien esille tulemista saattavat edistää kantelut. Kantelut on syytä ottaa huomioon valvonnassa, mutta niiden ei saa antaa ohjata valvontatehtävää siten, että valvonnan objektiivisuus ja riippumattomuus kärsivät. Kantelujen sisältöön voivat vaikuttaa etujen ristiriita kantelijan ja kantelun kohteena olevan ehdokkaan välillä tai ns. poliittiset syyt. Lisäksi on huomattava, että tarkastusviraston valvontatehtävä päättyy kertomuksen antamiseen eduskunnalle. Tämän jälkeen ilmoitusvelvollisilla ei ole velvollisuutta toimittaa tarkastusvirastolle lisätietoja ja lisäselvityksiä, joihin kantelut saattaisivat antaa aihetta.

Ilmoitusvelvollisten voidaan olettaa tekevän vaalirahoituslain ja annettujen ohjeiden tulkintavirheitä ja tavanomaisia inhimillisiä virheitä. Tällaisia voivat olla myös muutoin kuin rahana saadun tuen arvon arviointivirheet. Ilmoitusvelvollinen voi saada väärän tiedon rahoittajalta sen antaman tuen arvosta ja ilmoittaa tämän väärän tiedon. Sama rahoittaja voi antaa rahoitusta sekä ehdokkaalle että hänen edustamalleen puolueelle tai rekisteröidylle yhdistykselle, jossa ehdokkaalla on vaikutusvaltaa tuen jatko-ohjaamisessa. Tällöin yksittäisen ilmoitusvelvollisen saaman tosiasiallisen tuen rahoittajakohtaista määrää ei voida käytännössä selvittää.

3 Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa

3.1 Ennakkoilmoitukset

Vaalirahoituslain 11 §:n tarkoittamat ennakkoilmoitukset tuli uusituissa kunnallisvaaleissa toimittaa 24.10.2009 mennessä Valtiontalouden tarkastusvirastolle. Ennakkoilmoitustaan ei toimittanut yksikään ehdokas.

3.2 Vaalirahoitusilmoitukset

Vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaalien ilmoitusvelvollisista 22 ei jättänyt ilmoitusta laissa säädetyssä määräajassa. Tarkastusvirasto kehotti ilmoitusvelvollisia, jotka eivät olleet jättäneet ilmoitustaan, laatimaan ja toimittamaan vaalirahoitusilmoituksensa tarkastusvirastolle. Ensimmäinen kehoitus toimitettiin 5.1.2010 seitsemälletoista ilmoitusvelvolliselle ja toinen kehoitus saantito-

distuksella 26.1.2010 neljälle ilmoitusvelvolliselle. Yhden ilmoitusvelvollisen osalta käynnistettiin uhkasakkoprosessi, joka kuitenkin raukesi, koska tämä jätti vaalirahoitusilmoituksensa.

Valvonnassa todettiin useissa ilmoituksissa myös puutteita, ja niiden osalta ilmoitusvelvollisia pyydettiin täydentämään ilmoituksiin.

3.3 Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkastusten yhteydessä tarkastusvirasto kehotti 43 ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset liittyivät pääsääntöisesti puutteisiin kulujen tai rahoituksen erittelytiedoissa.

Puutteita kulujen erittelyssä todettiin 25 tarkastusvirastolle toimitetussa ilmoituksessa. Rahoituksen erittelyssä todettiin puutteita

13 tarkastusvirastolle toimitetussa ilmoituksessa. Ilmoitusvelvollisia informoitiin puutteista välittömästi kun ne oli todettu. Suurin osa ilmoitusvelvollisista ehti korjata puutteet ilmoituksissaan ennen määräajan päättymistä.

Kokonaisuutena ilmoitusten täydentämiseen johtaneita puutteita voidaan pitää vähäisinä.

3.4 Kantelut vaalirahoitusilmoituksista

Valtiontalouden tarkastusvirastolle ei ole tehty kanteluita vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaalien vaalirahoitusilmoituksista.

3.5 Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista

Vaalirahoitusilmoituksia analyttisesti tarkasteltaessa voidaan todeta, että yli 800 euron vaalikampanjoita oli 16 kappaletta. Vaihteluväli ilmoitusvelvollisten käymän kampanjan kuluissa on varsin suuri. Suurin vaalikampanja vaalirahoitusilmoitusten perusteella oli euromäärältään 2 276,44 euroa. Vaalikampanjoista ei vaalirahoitusilmoitusten perusteella aiheutunut kampanjakuluja 32 ilmoitusvelvollisella.

Loviisan kunnallisvaalien vaalirahoitusilmoituksista paperimuodossa tuli 49 vaalirahoitusilmoitusta. Tämä on 41 prosenttia kaikista vaalirahoitusilmoituksista. Tarkastusviraston kannalta on ensiarvoisen tärkeää,

että ilmoitusvelvolliset käyttävät sähköistä menettelyä mahdollisimman paljon. Valtakunnallisissa kunnallisvaaleissa esitetty paperilla saapuneiden ilmoitusten suhdeluku tarkoittaa laajempaan perusjoukkoon suhteutettuna tuhansien vaalirahoitusilmoitusten manuaalista käsittelyä.

Vaalirahoituslain mukaisten ilmoitusten tulkinnan kannalta olennaista on tiedostaa, että ilmoitusvelvollisen kampanjakuluihin on tullut sisällyttää ainoastaan ehdokkaan henkilökohtaisen kampanjan kulut. Puolueen yhteismainontaan liittyviä kuluja ei ole tullut ilmoittaa osana ehdokkaan kampanjakuluja.

4 Johtopäätökset

Kaikki vuoden 2009 Loviisan kunnallisvaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet lain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuudesta vastaa vaalirahoituslain perusteella aina ilmoitusvelvollinen.

Ilmoitusvelvollisista 22 ei jättänyt ilmoitustaan vaalirahoituslain tarkoittamassa määräajassa. Tarkastusvirasto kehotti ilmoitusvelvollisia, jotka ilmoitustaan eivät olleet jättäneet, laatimaan ja toimittamaan vaalirahoitusilmoituksensa tarkastusvirastolle. Ensimmäinen kehoitus toimitettiin 5.1.2010

seitsemälletoista ilmoitusvelvolliselle ja toinen kehoitus saantitodistuksella 26.1.2010 neljälle ilmoitusvelvolliselle. Yhden ilmoitusvelvollisen osalta käynnistettiin uhkasakko-prosessi, joka kuitenkin raukesi, koska tämä jätti vaalirahoitusilmoituksensa.

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkistusten yhteydessä tarkastusvirasto tietoon ei ole tehtyjen täydennysten jälkeen tullut seikkoja, joiden perusteella Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
Antinkatu 1, PL 1119, 00101 Helsinki
Puh. 09 4321, faksi 09 432 5820, www.vtv.fi

ISSN 1798-6257 (nid.)